

Overvejer du at blive fåreavler?

Som kommende fåreavler er der gerne mange spørgsmål, man vil have svar på – også flere end pladsen her tillader – og en række spørgsmål er der ikke et kontant svar på. Jeg prøver alligevel. Der kan anbefales at starte med ”Fynske Fåreavlere Begynderkursus” i januar og februar – 3 aftener + et besøg i en besætning i læmmetiden.

Hvad er Formålet?

De fleste fynske fårebesætninger er små- typisk fra 4-12 dyr. Er man helt ny som fåreavler er det nok også klogt at starte behersket.

Først må man gøre op med sig selv og familien hvorfor man ønsker at holde får og hvad man forventer af dem F. eks:

Et stykke græs der skal græsses af.

Børnene skal opleve, hvad det vil sige at passe dyr.

Man vil gerne have ulden til at arbejde med.

Der skal noget godt lammekød i fryseren.

Man er interesseret i avl, deltage i dyrskuer, o. lign..

Måske har man drømmen om at lave sin egen fåreost.

Med så forskellige indgange til at være fåreavler er det klart at der ikke er noget entydigt svar på hvilken race der er bedst (der er ca. 30 racer i Danmark).

Valg af race

Fåreavlere er flinke folk og de vil gerne svare på spørgsmål, så besøg nogle fåreavlere, tag til Fåredag, hvor der udstilles mange racer eller til dyrskue, men vær forberedt på at de fleste fåreavlere (naturligt nok) vil mene at de har den bedste race.

Traditionelt deler man fårerne op i:

1. **Kødfår**
2. **Uldfår**
3. **Malkefår**

Ad1: Kødfårene er typisk tungere racer, hvor kødet sidder, som slagteriet gerne vil have det til at sidde, så skal man levere sine lam til slagteri, så skal man vælge i denne gruppe (Texel, Dorset, Suffolk, Charollais, Oxford Down, Shropshire). Nogle af disse racer har større tendens til at aflejre fedt, end andre, det skal man måske også overveje.

Moderdyrene er store og kan være tunge at håndtere. Lammene er ikke nødvendigvis store, idet man ved flere af racerne anbefaler at slagte lammene ved 20-22 kg slagtevægt eller ca. 50 kg levende vægt.

Ad2: Uldfårene er i dag typisk de korthalede får – Gotlandsk Pelsfår, Finuldsfår, Spelsau, Islandske får. Det paradoksale er at disse racer leverer noget fremragende lammekød, magert og finfibret, men

kødet sidder ikke som man skal sidde. Flere af racerne har et højt lammetal (over 2.0 mod andre racers 1,4-1,6, og finuldsfåret får ofte 3 og i nogle tilfælde 4 lam).

Til gruppen hører også får, der ikke er korthalede f.eks. Leicester, der har en meget smuk og lang uld. Lammeulden anvendes typisk til finere strik, mens de voksnes uld er til udendørs fritidstøj.

Det samme gælder Rygja.

Merinofåret opnår ikke så gode slagteegenskaber og får relativ få lam, men ulden er ekstrem finfibret. Når gruppen benævnes "Uldfår" skyldes det naturligvis kvaliteten af ulden. I denne gruppe findes uld der er så finfibret, at den kan bruges som undertøj uden at kradses – det gælder Finuld og Merino. Især merino, Finuld og Gotlandsk uld er velegnet til filtning.

Ad3: Malkefår er der ikke ret mange af i Danmark – der er ikke tradition for små gårdmejerier der laver ost og slet ikke for fåreost. Der har tidligere været brugt Dorset i nogle malkebesætninger, men i dag bruges de importerede racer Østfrisiske Malkefår og de franske Lacaune.

"Familiefår"

"Hygge- og hobbyfår"

Som tidligere nævnt er de fleste fynske fårebesætninger små, og mange hører ind under overnævnte kategori. Det betyder at der kan være en række andre kriterier man skal vælge ud fra:

Fårenes omgængelighed. Er de tillidsfulde, kommer de hen og snakker eller løber de væk? Specielt er det vigtigt at have en "rar" vædder. Man skal synes om de får man anskaffer – synet betyder meget. Skal de være lette/ tunge/ langbenet o.s.v. Især i børnefamilier er det ikke til at bære, hvis der er problemer med læmninger, dødfødte lam, svage lam. Her har de korthalede færrest problemer.

Markernes kvalitet

Det siges ofte at de korthalede fåreracer er gode på ekstensive arealer, mens de tunge racer kræver bedre græsning. Her skal man snarere skelne mellem hvor hurtigt man ønsker sine lam færdige til slagtning, hvor mange lam fårene har, fårenes aktionsradius på en dag. Det er klart at et finuldsfår med 3 eller 4 lam kræver bedre græs end en gotlænder med to lam. Begge racer kan til gengæld komme langt omkring på store arealer.

Køb af dyr

Det er vigtigt at gøre sig klart at det normalt kan betale sig at købe nogle gode dyr. Man skal omgås med dem, håndtere dem, fodre dem og de skal læmme, o.s.v. formentlig i adskillige år. Med dårlige får kan man få en masse tilbagevendende bøvl, mens alt bare går glat med gode får.

Mit råd er derfor:

Køb lam eller får i en ikke for lille besætning, der har eksisteret en del år, så ejeren kender dyrene og har registreringer der fortæller noget om fårerne – afstamning, sundhedsproblemer, læmme problemer, slagtekvalitet, o.s.v.

Besøg flere besætninger.

Tag evt. en mere erfaren fåreavler med.

Nogle fåreavlere er med i ”Fåreregistreringen” og har derfor ”papirer” på får og lams avlsværdital.

Indkøb af dyr:

1. Sundhedsstatus.Køb kun lam eller får i en maedi-fri besætning. Besætningen skal være M3. Det betyder at du kan udveksle dyr med andre M3-besætninger- f. eks. bytte vædder. (Maedi er en lungesygdom, som fåret dør af 3-4 år gammelt)

Kontroller at dyret går godt på benene, se efter at klovene er velplejede, ikke skæve og ikke er slået fra. Kontroller at dyret ikke har over- eller underbid. Dårlige ben eller dårlig tandstilling (evt. manglende tænder) kan betyde at dyret ikke kan ernære sig på marken, men langsomt taber sig, evt. dør. Spørg om frugtbarheden – et får skal helst have 2 lam (evt. 3) Spørg efter moderens (evt. mormoderens malkeevne). Ved vædderkøb skal du undersøge om der er to sten i pungen og hvis vædderen har avlsværdital skal dette helst være 110 eller mere (for får 105 eller mere). Ved køb af får skal du undersøge yveret. Patterne skal være hele og ikke for store, der må ikke være knuder i yveret. Spørg om der i besætningen har været følgende sygdomme: Ondartet klovsyge, skab, orf/ læbeskurv og om der har været konstateret resistens over for midler mod parasitter. Kontroller også dyrets huld. Magre og skarpe dyr er ofte udtryk for at et eller andet er galt.

2. Ting der skal være i orden ved køb af får/lam.

Der skal følge en faktura med, hvor dyrets chr-nr. står på.

Der skal følge et sundhedsdokument med. Kontroller datoen på sundhedsdokumentet.

Kontroller at dyret har to godkendte øremærker (ved får kun ét hvis det er født før 1. januar 2003) og at disse svarer til nummer på evt. stamtavle (hovedbogsblad), sundhedsdokument og faktura.

3. Når dyrene kommer hjem.

Isoler det/ de købte dyr ved hjemkomsten. Er det muligt så hold dyrene på stald, væk fra de andre dyr et par uger. Få evt. taget en gødningsprøve til undersøgelse for parasitter hos dyrlægen. Man kan let indføre parasitter på ejendommen som man derefter aldrig kommer af med. Desuden kan der på ens egen ejendom være et bakterielt miljø, som de nye dyr ikke har immunforsvar imod – det skal først opbygges.

4. Registrering af den nye besætning.

Det er lovpligtigt at alle besætninger skal registreres i CHR- registret – også selvom man blot har et dyr. Besætninger på Fyn hører under CHR-afdelingen, RYK Øst, Slagelse, tlf. 58 56 62 63.

De fleste ejendomme har et CHR-nr.

Når du tilmelder din besætning får du tilsendt en lille registrerings blok, hvor enhver omsætning af får og lam skal noteres og indsendes til CHR_afdelingen. Det gælder ved levende salg, ved flytning til en anden besætning (bytte/ udlån) og ved levering til slagting. Ved salg af dyr – levende eller til slagt – skal dyret følges af et sundhedsdokument. Dette dokument bestilles også i den lokale CHR-afdeling. Det gælder i 3 uger, derefter er det ugyldigt.

5. Besætningsliste

Der skal føres en liste over antal moderdyr og dyr i alt. På foreningens hjemmeside kan hentes en sådan liste til udfyldning, ligesom man også via foreningens hjemmeside kan bestille et EDB-program til besætningsregistrering.

Brug foreningen

Brug foreningen – hjemmesiden, spørg bestyrelsesmedlemmerne til råds, deltag i kurser og møder. Kontakt andre medlemmer/ fåreavlere før du etablerer dig.

SV.Ove